

Del totxo al rovelló

La crisi empenta molts desocupats a obtenir ingressos extra per la via de caçar bolets. La recol·lecció descontrolada i lucrativa, però, ha posat en peu de guerra molt municipis i propietaris de l'interior del país.

De bon matí, Pere i la seua colla fan marxa cap al bosc. Amb el cotxe aparcat –això sí, després d'haver deixat darrere bona cosa de vehicles estacionats als marges de la carretera–, cistella al braç i navalla a la butxaca comencen la marxa pel bosc. És dissabte i al poble ja corren els rumors sobre clapes de rovellons, pebrassos i algun fredolic. La pluja de final d'agost ha fet efecte. Però ni Pere ni els amics no en troben, de bolets. Hi ha petjades ací i allà, les restes d'un entrepà embolicat en paper d'alumini, una llauna buida i terres garbellades

Un matrimoni del Priorat paga la taxa municipal per a collir bolets aplicada al terme municipal de Mosquerola (Terol).

sense pietat. Però de bolets, n'hi ha ben pocs.

L'episodi és fictici i Pere no existeix. Però la situació no deixa de ser fidel a les realitats que aquests dies es viuen a la Vall de Gallinera, els Ports, el Montseny o el Solsonès. El calendari toca al mes de setembre i, com va escriure Josep Pla a *El quadern gris*, “en el país l'olor nacional en aquest temps és l'olor de bolet”. I se'n sent, d'olor de bolet, i tant si se'n sent. Com també se sent molta olor benzina. És el combustible dels cotxes que transiten cap a l'interior del país per a participar en

una pràctica que va començar essent un aprofitament –com tants– de la muntanya per part dels autòctons i ha acabat esdevenint una mena d'esport nacional, del qual tothom vol participar. “Anar a buscar bolets és moda. Sembla que si no hi vas és perquè ets un babau”, apunta José Martínez de Aragón, tècnic del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya. La popularització a través de programes de televisió com *Caçadors de bolets*; la millora de les connexions viàries entre camp i ciutat i l'adequació dels camins rurals; el desig dels urbanites de retrobar-se –ni que siga artificialment– amb la natura; i –cal no oblidar-ho– la gratuïtat expliquen en part l'explosió que ha experimentat la recol·lecció d'aquest fruits saborós.

Fins fa poc la gent dels pobles havia tolerat –si no de grat per força– la invasió de *quemacos* i *pixapins*. Però tot té un límit. I sembla que el límit s'ha ultrapassat. No tan sols pels *quemacos* i *pixapins*, sinó també per una pràctica més recent relacionada amb la crisi i les dificultats per a sostenir l'economia familiar. Molts pobles d'interior han detectat que aquests darrers anys persones procedents del litoral arriben als seus termes municipals, rastregen els boscos intensivament i amb poca cura i en cullen els bolets per a vendre-se'ls. N'hi ha que ho fan pel seu compte i se'ls venen a algun petit comerciant de confiança –aquesta pràctica, de fet, ja fa anys que va–; però també hi ha colles organitzades que s'hi dediquen informalment durant tota una setmana i després els lliuren a un intermediari que els ven a Mercabarna o Mercavalència. I com més va més n'hi ha. Molts són gent sense feina, amb pocs recursos, que veuen en la recol·lecció d'aquest fruit natural una via d'ingressos esporàdica, per bé que les retribucions per quilo són molt variables. “Abans era normal que la recol·lecció s'intensifiqués el cap de setmana. Ara qualsevol dia et pots trobar furgonetes a les vores de la carretera”, explica Martínez de Aragón.

Opac i submergit. Saber on i quan tenen lloc aquestes pràctiques resulta complicat, perquè els municipis disposen de pocs recursos per a controlar-ho i escasses ferramentes jurídiques per a denunciar-ho. Però a la majoria de

pobles on ho demanem tenen notícia d'algun episodi d'aquesta mena. Un cas que esdevingué notícia va passar als límits del País Valencià amb l'Aragó, ara fa dos anys. Als municipis de Fortanete i Mosquerola, a la comarca del Maestrat aragonès –zona habitual per a valencians i catalans–, unes furgonetes van deixar una seixantena de persones de nacionalitat romana durant tota una setmana amb l'objectiu que recol·lectaren com més bolets millor. Els romanesos, segons que relata el secretari de l'Ajuntament de Fortanete, Manuel Oreó, anaven equipats amb aixades i rastells i acampaven a l'aire lliure.

La comercialització posterior no resulta complicada si tenim en compte que aquest és un mercat molt opac. I el negoci és rodó per a l'intermediari, segons una persona de l'interior de Castelló que coneix bé com funciona la comercialització d'aquest producte. “L'intermediari paga als collidors uns tres euros per quilo. Després s'ho ven per 15 a Mercavalència. I d'aquí passa al mercat, on pot aplegar a 25 euros”, explica. Una sola persona pot arribar a collir fins a 40 quilos per dia si la temporada és bona i si es compta amb la col·laboració d'algun autòcton que assenyale els punts més abundosos. Al capdavant, la pràctica de dur treballadors estrangers no és pas tan diferent de la que durant un quant temps es va utilitzar en algunes explotacions agrícoles del país, però amb una diferència substancial: si allà es collien productes que es podien identificar amb un propietari, aquí hi impera la llei del “jo l'he vist primer”. *Recol·lectors furtius*, n'han dit alguns, sembla que amb prou raó.

Arrasar la muntanya. El clam contra aquestes pràctiques és generalitzat. Des dels aficionats de tota la vida a buscar bolets fins als ajuntaments, passant pels tècnics forestals i els propietaris, abominen una pràctica que consideren desproporcionada.

Però, en realitat, la recol·lecció de bolets amb finalitats lucratives no és res de nou. Al contrari. Durant molts decennis, la gent que vivia a l'interior omplia la cistella amb l'objectiu de fer caixa. La venda de bolets comportava uns ingressos extra durant els mesos de setembre i octubre, que contribuïen a completar l'ajustada renda agrícola.

“La diferència és que es tractava de gent curosa amb la natura, que sabien com tallar, quines espècies es podien arrebregar i que a més eren respectuoses amb la propietat privada”, explica el micòleg Anselm Mayoral, ex-president de la Societat Catalana de Micologia. “Ara, en canvi, hi ve gent que no té ni idea de bolets i encara menys de com s’ha d’actuar quan s’és en el bosc”, hi afegeix. Terrenys masegats, trossos llançats al costat dels camins, exemplars tallats però no arrebregats i brossa, molta brossa, esdevenen postals habituals en molts punts del país durant aquesta època de l’any. Durant dos mesos, els boscos es converteixen en una mena de pati del país on tot s’hi val i d’on tothom pot traure profit. En el passat, els autòctons toleraven la *invasió*, amb més o menys paciència. Però la certesa que algú se’n lucra a bastament, els ha duts a plantar-se i a intensificar el

La recol·lecció s’ha de regular, com es fa amb la cacera, diuen alguns experts

debat sobre la conveniència de regular aquesta pràctica.

Alguns municipis, com ara Enguera (Canal del Navarrés), la Pobla de Sant Miquel (Racó d’Ademús) o Alins (Pallars Sobirà) ja han fet el pas. “Ho vam fer per l’abús a què eren sotmesos els nostres boscos –explica Josep Poch, que és batlle d’aquest darrer municipi–. Venia gent amb furgonetes i collien bolets en terrenys que eren comunals.” L’arribada de forans “que volien fer negoci” motivà que en parla-

ren entre els representants municipals, que consultaren l’opinió del poble i que decidiren d’implantar una taxa de cinc euros per persona i dia. La quota es paga abans d’entrar al bosc i els veïns del municipi, com que es tracta de terrenys comunals, en resten exempts. Les sancions poden anar des de 200 euros a 3.000 euros. La taxa, assegura Poch, “ha portat un altra classe de gent, més curosa amb els paratges, i això que cinc euros no són res! Els diners els invertim a arranjar camins, netejar el bosc... Al cap i a la fi, el bosc és la finca més gran que tenim”, assegura l’alcalde d’aquest municipi de passat ramader que s’esforça a reinventar-se i abocar-se al turisme.

Agafar el bou per les banyes.

Amb tot, pocs municipis tenen la valentia d’Alins. La por de molts consistoris a enfrontar-se a veïns i propietaris; les dificultats que, a la pràctica, comporta aplicar el control dels paratges; la insuficiència dotació d’agents rurals; i l’absència d’una normativa d’àmbit autonòmic són algunes de les causes d’aquest immobilisme. Sobre aquest darrer punt, és sorprenent que el Principat, amb una tradició micològica tan afermada, no dispose de cap legislació en aquest àmbit. Cap dels partits que han governat successivament a la Generalitat no s’han atrevit a posar fil a l’agulla en una qüestió que pot resultar impopular –sobretot per a la gent de ciutat– i, per tant, pot tenir un cert cost electoral. En el cas del País Valencià, des de l’any 1996 hi ha vigent un decret que estipula com i quant (sis quilos per persona i dia) es pot recol·lectar, si bé, com explica Fernando Pradells, president de l’Associació Valenciana de Pobles Forestals, amb aquesta normativa “passa com amb els 120 quilòmetres per hora de l’autopista: que ningú no ho compleix”. L’absència d’agents forestals que es dediquen a controlar i sancionar les pràctiques irregulars explica en part la invisibilitat d’una norma vigent de fa quinze anys. Al remat, la problemàtica va íntimament lligada a les dificultats que els responsables públics tenen per a dissenyar una política forestal sostenible en un moment d’abandó massiu de les activitats agro-pecuàries. Com apunta el sociòleg i expert en medi rural Artur Aparisi, “la

‘Caçadors’ d’audiència

Si bé no hi ha una sola raó que explique el *boom* que ha viscut la recol·lecció de bolets aquests darrers anys, no hi ha dubte que la irrupció de *Caçadors de bolets* en la graella de TV3 n’és en part responsable. La televisió catalana estrenarà durant les setmanes vinents la vuitena temporada d’un programa que, d’ençà que va començar a emetre’s, ha tingut una acceptació extraordinària. L’any passat la sèrie va aconseguir una mitjana de 640.000 espectadors per emissió i un 19,6% de quota. Per a l’edició d’enguany, les càmeres de TV3 sortiran a la muntanya de bracet amb cuiners de prestigi per a després cuinar les delícies que troben.

Vuit anys després del seu llançament, *Caçadors de bolets* ha tingut la virtut de popularitzar l’afecció per a anar a agafar bolets. L’ou de reig, el cep, el rossinyol, el fredolic, el camagroc, la llenega, el carlet,... eren noms del tot desconeguts per a certes capes de població, i ara han esdevingut una mica més familiars gràcies al programa que dirigeix Pol Izquierdo. Amb tot, n’hi ha que no ho veuen amb bons ulls. Es tracta, precisament, d’aquells que més s’estimen aquesta afecció. Per a ells, que es miren la micologia amb una reverència quasi sagrada, és com si la televisió catalana els haguera col·locat una càmera en un cau que consideraven inviolable. Al cap i a la fi, la televisió és espectacle. A parer d’Anselm Mayoral, ex-president de la Societat Catalana de Micologia, el programa ha fet que “gent que no té ni idea vaja a buscar bolets”. Segons aquest reputat micòleg, *Caçadors de bolets* “ho ha tractat frívolament. No expliquen que quan vas al bosc cal anar amb cura perquè els ecosistemes que permeten la reproducció dels fons són fràgils i cal respectar-los”. Per a Juan Martínez de Aragón, tècnic del Centre Tecnològic Forestal de Catalunya, el programa de TV3 “ha fomentat que la gent reconegui els bolets i vagi a buscar-los, però no ha fomentat el respecte que cal tenir per la natura i les propietats privades. És un programa per a divertir-se, però no és pedagògic”.

La compra-venda de bolets és encara un mercat molt opac.

superfície boscosa no para de créixer i s'ha convertit en un espai d'esbargiment per a la gent de la ciutat sense que s'articulen polítiques públiques ni es postulen alternatives que beneficïen el món rural”.

Així doncs, la pilota és al camp dels ajuntaments. En aquest sentit, la majoria de les persones consultades animen els responsables municipals a agafar la paella pel mànec pel bé de la pràctica micològica. Països com ara Itàlia, França o Suïssa (on és prohibit de caçar segons la setmana) i comunitats autònomes com ara Castella-Lleó o Navarra ho han fet amb èxit.

Anselm Mayoral és un ferm defensor de la regulació per a “evitar les massificacions que hi ha últimament i que posen en perill, no tant els bolets, sinó l'ecosistema on es generen”. “Com-

prenc que siga una qüestió problemàtica –apunta–, però la pesca i la cacera sí que tenen regulació: cal una llicència, hi ha establerts serveis de vigilància...” “Passa que es fa un aprofitament forestal, però no és regulat”, es lamenta Fernando Pradells. Però no tots hi estan d'acord. Entre els qui s'ho miren amb recel hi ha Pepe Álvarez, president de la Societat Valenciana de Micologia, que veu en l'opció de pagar una finalitat recaptadora més que no pas reguladora. A parer seu, cal “educació i civisme” a l'hora d'eixir a agafar bolets i “complir les normes que estipula el decret”. A més, recorda, l'arribada de gent de fora genera activitat econòmica en els pobles d'interior: “Fem turisme, ens quedem a dormir, posem benzina, comprem menjar...” D'una altra banda, Artur Aparisi, de la Universitat Jaume

I, advoca per articular mecanismes que permeten que la riquesa induïda que genera la recol·lecció “revertisca en benefici dels territoris, que generen ocupació i fixen població” en territoris que a voltes són a la vora del desert demogràfic.

A falta d'una visió estratègica dels d'organismes superiors, els ajuntaments no tenen una feina fàcil: es tracta de posar límits a l'explotació abusiva tot conjugant els interessos dels nadius, el respecte per una tradició boletaire acostumada a desenvolupar-se sense limitacions i els interessos dels propietaris de les finques. Al cap i a la fi, molts dels terrenys on es cacen bolets són terrenys particulars. A Catalunya, el 85% dels boscos són privats, mentre que al País Valencià la xifra és del 66%. Alguns, farts de veure trepitjades les seues propietats, han optat per establir vedats.

En definitiva, es tracta de canviar de xip, de fer entendre que noves circumstàncies obliguen a noves normes. “Quan per les ciutats circulen cent cotxes, no calia cap regulació; però quan van ser 1.000 va caldre un codi de conducció”, explica gràficament Anselm Mayoral. “La gent ha de saber que el bolet té un propietari, perquè el bosc o és d'un particular o és d'un municipi. Ningú no entraria en un camp i agafaria una creïlla, no? Els municipis de l'interior veiem com es perd un recurs del qual podríem traure partit”, apunta Fernando Pradells, de l'Associació de Pobles Forestals. El debat, com els bolets, és a taula.

Violeta Tena

Cines Babel Vicente Sancho Tello, 10. · València

Mammuth

d' **Benoît Delépine** i **Gustave Kervern**

Si presentes aquesta butlleta tindràs el següent preu especial:

Si ets subscriptor d'EL TEMPS : 4,40 € De dilluns a dijous i 6€ cap de setmana. (Cal acompanyar el justificant de pagament)	Si ets lector d'EL TEMPS: 5,60€ de dilluns a dijous excepte vespra de festiu i festius.
--	---

